

УДК 336.71:339(4-672)

Вовченко Оксана Сергіївна,

кандидат економічних наук, доцент

Ісіченко Анна Костянтинівна, студентка

*Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка»*

ТРАНСФОРМАЦІЯ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ФІНАНСОВОГО ПРОСТОРУ

В умовах євроінтеграційних прагнень України особливої актуальності набуває питання адаптації національної банківської системи до стандартів Європейського Союзу. Одним із ключових завдань на цьому шляху є забезпечення відповідності її основних показників середньоевропейському рівню. У зв'язку з цим Національному банку України необхідно активізувати впровадження дієвих інструментів, спрямованих на глибоку трансформацію банківської системи та зміцнення фінансової стійкості держави. Більше того, успішна адаптація банківської системи до *acquis communautaire* у фінансовій сфері є фундаментальною передумовою забезпечення її фінансової безпеки.

Українська банківська система за останні роки пройшла значну трансформацію. Було проведено масштабне очищення ринку від неплатоспроможних банків. Національний банк України запровадив жорсткіші регуляторні вимоги, що наблизило фінансову систему до міжнародних стандартів. Відбулася цифровізація банківських послуг, що підвищило доступність і зручність для клієнтів [1]. Завдяки цим змінам банківська система стала більш стійкою до криз і прозорою.

Проте за останні роки банківська система зазнає суттєвих змін через ряд чинників. До основних факторів, які впливають на трансформацію економіки, можна віднести

інфляційні процеси, зниження платоспроможності населення, а також макроекономічну нестабільність. Додаткове навантаження на фінансову систему спричиняють військові дії, що руйнують інфраструктуру, впливають на робочі процеси. Через постійні атаки на банківську систему значно ускладнилася робота цього сектору. Проте попри це банки демонструють прагнення зберегти довіру клієнтів та підвищити фінансову безпеку. Адже навіть попри складні умови, фінансові установи посилюють цифровізацію, впроваджують нові механізми впливу на регулювання економіки, адаптуючи нові стратегії.

Проаналізувавши фінансовий стан банківської системи України, можна зробити висновок, що вона демонструє ознаки стійкого відновлення після впливу тривалих негативних чинників, зокрема війни та економічної нестабільності. Так, на початок 2025 року сукупні активи банків перевищили 2,4 трлн грн, що свідчить про відновлення кредитної активності. Середній показник достатності основного капіталу (CET1) становив близько 17%, що відповідає та навіть перевищує мінімальні вимоги як НБУ, так і стандартів Basel III. Ліквідність системи залишається надзвичайно високою: коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) значно перевищує нормативні 100%, а в деяких банків – утричі. Прибутковість сектору також залишається на прийнятному рівні: показник рентабельності власного капіталу (ROE) становить близько 10%, а рентабельність активів (ROA) – на рівні 1,3%. Частка проблемних кредитів (NPL) поступово знижується, однак на кінець 2024 року вона все ще становить 18,6%, що істотно перевищує європейські стандарти на рівні 3–4% [2].

У сукупності зазначені характеристики свідчать про поступове наближення банківської системи України до стану макроекономічної стабільності та формування передумов для подальшої інтеграції у фінансову систему Європейського Союзу. Водночас, попри позитивну динаміку, український банківський

сектор наразі поступається за окремими параметрами європейським стандартам. Наприклад, лише близько 70 % дорослого населення мають відкриті банківські рахунки, що суттєво нижче за середній показник у країнах ЄС. Для більш детального аналізу наведено порівняльну таблицю основних індикаторів розвитку банківської системи України та середньостатистичних значень у європейських країнах (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння середньостатистичних показників банківського сектору

Показник	Україна (2025)	ЄС (орієнтовно)	Ціль для інтеграції
СЕТ1	17 %	≥ 12,5 %	≥ 12,5 %
LCR	> 300 %	≥ 100 %	≥ 100 %
ROE	~10 %	12–15 %	≥ 12 %
Частка NPL	18,6 %	3–4 %	≤ 5 %

Джерело: узагальнено автором за даними [3]

Отже, відповідно до даних таблиці можна зробити висновок, що фактично всі показники необхідно суттєво покращити для подальшої євроінтеграції. Особливої уваги потребують показники якості активів, зокрема рівень проблемних кредитів (NPL), який значно перевищує середньоєвропейські значення. Висока частка NPL свідчить про підвищені кредитні ризики та недостатню ефективність систем управління ризиками в українських банках. Також певним викликом залишається відносно низька рентабельність власного капіталу (ROE), що вказує на обмежену здатність банківського сектору до генерації прибутку на рівні, співмірному з європейськими аналогами.

Попри це, надмірно високий показник коефіцієнта ліквідного покриття (LCR) та достатній рівень базового капіталу першого рівня (СЕТ1) свідчать про високу ліквідність та капіталізацію українських банків, що створює сприятливі умови для подальшої фінансової стійкості й інтеграції до європейського регуляторного середовища.

Тож сьогодні українська банківська система перебуває на етапі глибоких трансформацій та адаптації до нових викликів. Політична нестабільність, повномасштабні військові дії та пов'язані з ними економічні труднощі негативно вплинули на загальну фінансову ситуацію в країні. Внаслідок цього, більшість макроекономічних і банківських показників України значно поступаються аналогічним показникам провідних європейських та світових фінансових систем. Українські банки демонструють готовність до змін і прагнення до інтеграції у глобальний фінансовий простір. Удосконалення законодавчої бази відповідно до європейських стандартів, посилення прозорості, розвиток цифрових технологій, впровадження нових фінансових продуктів і стимулювання капіталізації банків, входження України до SEPA – усе це є ключовими напрямками руху до фінансової стабільності.

Перехід до європейських стандартів ведення банківського бізнесу забезпечить не лише підвищення рівня довіри з боку громадян і міжнародних партнерів, але й зміцнить фінансову систему загалом, що є критично важливим чинником для економічної безпеки та подальшого відновлення України.

Література

1. Vovchenko O. Analysis of the state of payment systems in Ukraine in the context of the European vector of energy efficiency. *Ecological, economic and financial transformation of Ukraine in cooperation with the EU: challenges and prospects*. 2023. p. 90.

2. Огляд банківського сектору, лютий 2025 року. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/en/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyuty-2025-roku>

3. Ukraine: Financial Sector Assessment Program – Technical Note on Banking Sector Resilience, 2025. IMF. URL: <https://www.imf.org/en/Countries/UKR>.